

Автор книжки не соромиться говорити про необхідність військово-патріотичного виховання, поваги до інших народів. Виступає за правдиве висвітлення історії.

Краєзнавець націлює на більш серйозне і систематичне запровадження краєзнавства і народознавства в навчально-виховний процес освіти і просвіту.

Книжка Б. С. Драпкіна стане корисним посібником для вчителів, любителів-краєзнавців — всієї культурної громадськості.

Дмитро КАЛІБАБА.

СИЛУЕТИ 1937-го

Нещодавно побачила світ повість «1937 рік», написана В. П. Манойленком і видана редакційно-видавничим відділом комітету у справах преси та інформації.

Книжка написана емоційно, та головне, що вона об'єктивна, правдива, бо Володимир Павлович свідок тих подій. Справді, 1937 рік був страшним роком. Він став чорною плямою в історії нашої країни, адже мільйони кращих синів і дочок були безвинно репресовані, піддані тортурам і розстріляні або заслані в далекі табори півночі та Сибіру, звідки мало хто з них повернувся. У тюрми тоді відправляли робітників, селян, службовців, військових. Заарештовували й старих більшовиків — учасників революції та громадянської війни. Потім, на ХХ з'їзді партії, М. С. Хрущов скаже, що Сталін опустив меч на партію, якою керував. Вже у перших розділах повісті, ми бачимо, як Сталін розправився з старими, видатними членами ЦК партії Каменевим, Зінов'євим, П'ятаковим, Радеком, Сокольниковим, Риковим, Бухаріним. Не порухався вождь навіть з улюбленцями народу Кіровим, Орджонікідзе, Фрунзе, Горьким, а невзабарі дійшла черга до командного складу нашої Армії. Були заарештовані й розстріляні маршали Тухачевський, Блюхер, Єгоров, командарми 1-го та 2-го рангу Якір, Уборевич, Корк, Ейдеман, Путна.

Розстріляні тоді і наші земляки Юрій Коцюбинський та Віталій Примаков. Знищено з 57 комкорів — 50, з 186 командирів — 154, з 16 армійських комісарів — всіх, з 28 корпусних комісарів — 25, з 64 дивізійних комісарів — 58, з 456 полковників розстріляють 401. Ворошилов хвалився, що з травня 1937 до жовтня 1938 року в армії знешкоджено 40 тисяч ворогів народу.

Тепер названо винуватців репресій. Це — Сталін, Молотов, Ворошилов, Мехліс, Щаденко. Вони підрубали сук, на якому сиділи, підготували поразки Червоної Армії в сорок першому і сорок другому роках, що призвело до захоплення ворогами величезної території нашої країни і знищення фашистами міст і сіл, до загибелі мільйонів людей на окупованих територіях, військовополонених.

Автор використав у повісті факти з життя своєї сім'ї, членів якої бачимо в образах батька Павла Запорожця, матері Марії Петрівни, брата, студента індустріального інституту Михайла, і Вадима, учня 7-го класу. Показано друзів Павла Запорожця — директора великого заводу Марка Терена, директора інституту археології Федора Козуба, підполковника Миколи Петренка. Вони — активні учасники громадянської війни, старі комуністи. Терен і Козуб були знищені, Запорожець висланий на 10 років на північ, Петренко виїхав воювати в Іспанію, що й зберегло йому життя. Слід сказати, що було репресовано й 50 тисяч чекістів, лояльних до репресованих.

У повісті показано і голодомор 33-го року, і колективізацію, ганебне явище в історії нашої країни розкуркулювання, коли виселили зі своїх хат і розорили три мільйони трудолюбивих сімей селян, а це майже 15 мільйонів чоловік, розгром церков у 30-ті роки. У передмові до книжки автор каже: «Не знаючи лихого минулого, не збудуємо хорошого майбутнього, а народ, який не знає своєї історії, приречений знову її пережити».

Хочеться кілька слів сказати й про автора В. П. Манойленка. Учасник, інвалід Вітчизняної війни, учитель історії. За участь у війні і педагогічну роботу нагороджений 18 урядовими нагородами, пенсіонер, живе в Чернігові. Друкувався в журналах «Київ», «Дніпро», «Піонер», «Радянська школа». 1991 року в Чернігівському облполіграфвидавці вийшла його документальна повість «Олена Білевич».

Зараз Володимир Павлович закінчує повість «1941 рік» про оборону Києва, в якій він брав участь, про підпілля і партизанський рух на Чернігівщині. Брат В. П. Манойленка Михайло партизанів у з'єднанні М. Попудренка і загинув в бою з німцями в 1943 році. Побажаємо В. П. Манойленку творчих успіхів.

Микола ЯРКОВИЙ.

«ТУДИ, ДЕ СЛЪОЗИ ФАЕТОНА...»

На віях — осінь, в косах — перший сніг,
А кроки прагнуть молодого літа.
Хотіти — гріх. І не любити — гріх.
І гріх любити — неталановито.
Пречиста осінь, твій опальний друг
Цю старість приміряє лицемірно.
Одна метагалактика — покірна:
Космічний біль. І безконечний круг.

Це — Сергій Дзюба. Щойно у видавництві «Смолоскип» вийшла в світ збірка його поезій «Колись я напишу останнього вірша». Голова творчої асоціації «500» Максим Розумний та відомий літературознавець Роксана Харчук відібрали до книжки близько 200 Сергійових віршів. Р. Харчук написала післямову. С. Дзюба жартома називає збірку «першим вибраним».

До книжки не увійшли поезії Сергія на національну тематику, написані у 80-ті роки. «Тоді вони справді звучали доволі гостро. А зараз і без мене вистачає політичної кон'юнктури», — вважає автор.

У збірці є верлібри, римовані та білі вірші, катрени, стилізовані хоку... В основному, це — інтимна лірика, написана для друзів та дружини Тетяни (їй і присвячена книга), поезія кохання, болю, світлого смутку і якогось «четвертого виміру», що існує в уяві, але обов'язково мусить бути — поруч:

Я люблю день, коли до мене прийшов Чюрльоніс
І простягнув сльозу Фаетона,
Настояну на мелодіях зірок.
І я, що звик висмоктувати час
з пальця,
Захворів на Всесвіт.

Зараз не стихають суперечки з приводу авангарду і неавангарду, модернізму і постмодернізму. С. Дзюба перебуває поза цими літературними «бурями». Свій стиль він називає «фантастичним реалізмом», то-